

Uitvoeringsprogramma maatschappelijke opvang 2016/2017

Inleiding

Voorliggende notitie wil voorzien in een uitvoeringsprogramma voor de maatschappelijke opvang in 2016/2017 in de regio Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer. De centrumgemeente Haarlem draagt de primaire verantwoordelijkheid voor een goed functionerende maatschappelijke opvang. Echter: alle gemeenten hebben een eigen verantwoordelijkheid voor het voorkomen van dakloosheid; daar waar mensen noodgedwongen toch een beroep moeten doen op de maatwerkvoorziening maatschappelijke opvang, dient de gemeente van herkomst in samenwerking met cliënt en professioneel trajectbegeleider bij te dragen aan een zo spoedig mogelijk maatschappelijk herstel en daarmee uitstroom uit de maatschappelijke opvang naar zelfstandig dan wel begeleid wonen. Met dit uitvoeringsprogramma geven de samenwerkende gemeenten in de regio uitdrukking aan hun eigen verantwoordelijkheid én de onderlinge solidariteit bij de begeleiding en opvang van (zeer) kwetsbare burgers.

In dit uitvoeringsprogramma wordt een beeld geschetst van de actuele vraag naar maatschappelijke opvang en de te verwachten ontwikkeling van die vraag voor de korte termijn: 2e helft 2016 en 2017. Daartegenover wordt het overzicht geboden van het bestaande aanbod en de actuele ontwikkelingen. Tenslotte wordt ingegaan op de instrumenten om de instroom in de maatschappelijke opvang verder te beperken c.q. de uitstroom uit de maatschappelijke opvang te vergroten.

Dit uitvoeringsprogramma is onderdeel van het beleidskader Opvang, Wonen en Herstel 2017-2020. Daar waar het beleidskader een beleidsvisie op de middellange termijn presenteert voor begeleid wonen, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, richt dit uitvoeringsprogramma zich op concrete maatregelen voor de maatschappelijke opvang voor 2016/2017. De noodzaak om met spoed een integraal beeld te schetsen van de maatschappelijke opvang voor de jaren 2016 en 2017 is ontstaan naar aanleiding van de plotselinge noodzakelijke capaciteitsuitbreiding na de winteropvang respectievelijk het vraagstuk van de financiering van de opvang economisch daklozen en tenslotte de publicatie van de meicirculaire 2016 waarin werd aangekondigd dat het budget voor de maatschappelijke opvang vanaf 2017 is bevroren op het niveau van 2016.

De voorstellen in voorliggend uitvoeringsprogramma zijn zoveel als mogelijk financieel vertaald in de concept begroting Regionaal Kompas 2016/2017.

§ 1 De actuele behoefte aan maatschappelijke opvang

De actuele behoefte aan maatschappelijke opvang voor de regio laat het volgende beeld zien. Hierbij is gekeken naar het beeld over de periode 2015 en de eerste maanden 2016. De aantallen die hieronder gepresenteerd worden betreffen het daadwerkelijk gebruik van de opvangvoorzieningen, gemiddeld per dag. Deze aantallen zijn per definitie niet gelijk aan het aantal unieke personen dat gebruik maakt van de maatschappelijke opvang!

Doelgroep	Aantal gemiddeld per dag
Alleenstaanden met OGGZ-problematiek: 24 uren opvang	51 tot 66 personen
Alleenstaanden met OGGZ-problematiek en ziekte: 24 uren verzorging	1 tot 3 personen
Alleenstaanden met OGGZ-problematiek langdurig: 24 uren opvang	7 personen
Alleenstaande economisch daklozen: nachtopvang	16 tot 22 personen
Gezinnen met OGGZ-problematiek: 24 uren opvang	41 gezinnen
Gezinnen economisch daklozen: 24 uren opvang	19 tot 21 gezinnen
Zwerfjongeren	29 personen

Kanttekeningen

1. Van de meldingen die dagelijks bij het centrale loket voor de maatschappelijke opvang binnenkomen (BCT) vindt 25% een oplossing in hun eigen netwerk en krijgen daarom geen beschikking voor de opvangvoorziening.
2. Er is in onze regio al langere tijd sprake van een grotere vraag naar maatschappelijke opvang dan er capaciteit beschikbaar is¹. Noodgedwongen worden cliënten opgevangen in hotels en pensions. Het capaciteitsgebrek doet zich nu met name voor bij dakloze gezinnen en zwerfjongeren, dankzij de uitbreiding van de capaciteit voor alleenstaande daklozen met OGGZ-problematiek. Al langere tijd worden circa 7 zwerfjongeren noodgedwongen op deze wijze opgevangen, respectievelijk 11 gezinnen met OGGZ-problematiek.
3. Over de 24 uren opvang economisch dakloze gezinnen: de onduidelijkheid die bestaat omtrent de verantwoordelijkheid voor de opvang van economisch dakloze gezinnen (wordt deze groep daklozen centraal opgevangen door de centrumgemeente binnen de kaders van het Regionaal Kompas versus de opvatting dat de opvang lokaal verzorgd wordt door de gemeente van herkomst?) heeft ertoe geleid dat een deel van de vraag naar maatschappelijke opvang binnen de regiogemeenten wordt opgelost. Dit vertekent het beeld van de werkelijke vraag naar maatschappelijke opvang voor deze doelgroep voor de hele regio.
4. Aanvullende behoeften: het huidige gebruik wordt deels bepaald door het beschikbare aanbod. Het is bekend dat de groep cliënten die een beroep doet op de maatschappelijke opvang, soms een aanvullende behoefte heeft. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om dagbesteding en trajectbegeleiding; de alleenstaande economisch daklozen hebben voorkeur voor 24 uren opvang in plaats van een nachtopvang.

§ 2 Ontwikkeling behoefte aan maatschappelijke opvang

De vraag naar maatschappelijke opvang is de afgelopen periode toegenomen. Noodgedwongen is om die reden ook het aanbod uitgebreid. Niettemin blijft de druk op een deel van de voorzieningen intact. Verklaringen hiervoor zijn waarschijnlijk een combinatie van de volgende factoren:

1. De toenemende spanning op de woningmarkt: het afnemende aanbod van goedkopere sociale huurwoningen, toenemende wachttijden sociale huurwoningen, stijgende koopprijzen. Oorzaken als bijvoorbeeld rijksbeleid omtrent de sociale huurmarkt en taakstelling huisvesting statushouders zijn externe factoren. Kwetsbare bewoners raken hierdoor in de knel.
2. Het bestuurlijk beleid van de gemeente Haarlem kan worden samengevat met de vuistregel: “niemand slaapt tegen zijn/haar wil in Haarlem ’s nachts in de buitenlucht”. Hiermee is feitelijk een open eindregeling gecreëerd waarbij in iedere (zorgvuldig objectief getoetste) behoefte moet worden voorzien.
3. Reductie GGZ capaciteit: door de krimp van de intramurale capaciteit bij GGZ-instellingen is een toename van het aantal cliënten met soms forse GGZ-problematiek in de maatschappelijke opvang waar te nemen.
4. Forensisch daklozen, buitenslapers en zorgwekkende zorgmijders: de relatief beperkte groep forensisch daklozen, buitenslapers en zorgwekkende zorgmijders vergt meer aandacht om deze

---

¹ Zie bijlage 1

personen passend op te kunnen vangen en daarmee het risico op overlast in de openbare ruimte te voorkomen.

5. De groeiende schuldenproblematiek brengt een toenemend aantal inwoners zodanig in de problemen dat zij niet meer in het eigen onderdak kunnen voorzien.
6. Er is sprake van een forse instroom van cliënten afkomstig van buiten de regio². In 2015 was ongeveer 20% van de geregistreerde feitelijk daklozen afkomstig van buiten de regio. Dat hangt deels samen met de aanwezigheid van Schiphol en deels met het feit dat Haarlem het landelijke beleid over de landelijke toegang van maatschappelijke opvang loyaal uitvoert.³
7. Weliswaar zijn de macro-economische vooruitzichten positief en neemt de werkgelegenheid toe. Echter: de zwaksten op de arbeidsmarkt profiteren hiervan het minst.

Verwacht wordt dat genoemde externe omstandigheden op korte en middellange termijn niet substantieel zullen wijzigen en daarmee de potentiële behoefte aan maatschappelijke opvang niet zullen doen afnemen. Zonder maatregelen om de instroom te beperken en de uitstroom te vergroten kan verwacht worden dat er een continue druk op steeds verdere uitbreiding van de maatschappelijke opvang zal blijven. De instroom blijft bij ongewijzigd beleid immers groter dan de uitstroom.

§ 3 Het actuele aanbod maatschappelijke opvang

Locatie	Cap	Doelgroep	Periode	Opmerkingen
Wilhelminastraat/Hlm	30	OGGZ/alleenstaand	structureel	nachtopvang+dagopvang
Zonneheuvel/Bbroek	22	Economisch ⁴ /alleenstaand	tot 1-10-16	nachtopvang
Velserpoort/Hlm	21	Economisch/gezinnen	structureel	Units, 24 uren
Velserpoort/Hlm	25	OGGZ/alleenstaand	tot 1-10-16	nachtopvang
Spaarnezicht/Hlm	22	OGGZ/jongeren 18-23	structureel	24uur
Hoofdvaart/Hdorp	30	OGGZ/gezinnen	structureel	Units, 24 uren
Kennemerhof/Bwijk	11	OGGZ/alleenstaand	structureel	24 uren
De la Reystraat/Hlm	7	OGGZ/alleenstaand	structureel	longstay, 24 uren
De la Reystraat/Hlm	3	OGGZ/alleenstaand	ziekenboeg	ziekenboeg, 24 uren
Frans Halswoning/Hlm	14	OGGZ/alleenstaand	structureel	24 uren

Kanttekeningen

- de capaciteit van de voorzieningen voor gezinnen is uitgedrukt in aantal units; per unit kunnen meerdere personen opgevangen worden. De capaciteit voor de overige opvang betreft aantal bedden – hiervan kunnen per week/maand/jaar, meerdere cliënten gebruik maken.
- alle voorzieningen zijn beschikbaar voor cliënten uit regiogemeenten met uitzondering van de opvang van economisch daklozen die vooralsnog door Haarlem wordt bekostigd. Cliënten afkomstig uit regiogemeenten kunnen tegen betaling hiervan gebruik maken.
- Frans Halswoningen zijn woningen in Haarlem waarin cliënten verblijven en getraind worden om zelfstandig te gaan wonen. De exploitatie hiervan wordt bekostigd uit Haarlemse middelen.

² De druk op voorzieningen voor zwerfjongeren komt niet door instroom van buiten de regio, maar uit de eigen regio.

³ Uit landelijk onderzoek van Trimbos instituut van 2016 blijkt dat een groot aantal gemeenten nog altijd de regiobinding als toegangscriterium tot de MO hanteert.

⁴ Hieronder vallen ook cliënten met lichte OGGZ problematiek, afhankelijk van de definitie die wordt gehanteerd (zie paragraaf 5).

§ 4 Ontwikkelingen aanbod maatschappelijke opvang

1. *Villa Zonneheuvel*: de maatschappelijke opvang voor maximaal 22 alleenstaande economische daklozen in Villa Zonneheuvel is tot 1 juli 2016 toegestaan. Verzocht is om deze periode te verlengen tot 1 oktober 2016. Nadien zal deze accommodatie door de eigenaar niet langer beschikbaar gesteld worden aan gemeente Haarlem.
2. *Velserpoort*: het gebouw Velserpoort is door de huurder tot 1 juli 2016 in onderhuur gegeven aan gemeente Haarlem. Streven is er op gericht om het gebouw te verwerven; hierover werd eind 2015 een besluit genomen door de Haarlemse gemeenteraad. Er is een verzoek ingediend om de onderhuur te verlengen tot 1 oktober 2016. Voorwaarde daarvoor is dat er overeenstemming kan worden bereikt over de verwerving (huur of koop) van Velserpoort door gemeente Haarlem.
3. *Locatie Wilhelmina*: na de start van deze nieuwe locatie is een intensivering van de beveiliging in en om het pand noodzakelijk gebleken. Met omwonenden en ondernemers in het centrum van Haarlem wordt regelmatig overleg gevoerd over de effectiviteit en noodzaak van deze aanvullende beveiliging. Voorgesteld wordt de openingstijden van de gebruikersruimten te verruimen als middel om de overlast voor de omgeving en het centrum van Haarlem verder terug te dringen.
4. In gebouw Velserpoort is tijdelijk een groep alleenstaanden met OGGZ-problematiek opgevangen die tot 1 april 2016 onderdak werd geboden in de *winteropvang* aan de Bakenessergracht. De opvang in gebouw Velserpoort is afgesproken tot 1 juli 2016; verzoek is gedaan om dit te verlengen tot 1 oktober 2016. Waar deze groep na die datum terecht kan is een vraagstuk dat hierna verder wordt uitgewerkt.
5. *Housing First*: aanbod omvat momenteel 15 woningen; de indruk bestaat dat er een grotere behoefte bestaat aan deze woonvorm. Het aantal woningen dat onder de noemer van Housing First beschikbaar is en de wijze waarop dit instrument momenteel wordt ingezet in onze regio vraagt om nadere bestudering.

Kanttekeningen

- Spaarnezicht: de voorziening Spaarnezicht voor zwerfjongeren is relatief kostbaar. Ten opzichte van de overige voorzieningen is de kostprijs van de maatschappelijke opvang in deze accommodatie hoger dan gemiddeld. De oorzaak hiervoor is vooral gelegen in de hoge kosten voor begeleiding van deze groep jongeren. De begeleidingskosten van € 37 per persoon per dag werden eerst door de gemeenten betaald. Op verzoek van de regio wordt dit sinds 1-7-2015 betaald uit de maatschappelijke opvanggeld. Deze groep heeft veel begeleiding nodig en op deze leeftijd kun je nog ingrijpend veranderen. Een onderzoek naar de huidige exploitatielasten van het pand lijkt aangewezen.
- Frans Halswoningen: deze voorziening is de afgelopen jaren gefinancierd uit Haarlemse middelen. De voorziening is toegankelijk voor cliënten uit de hele regio. Hierna wordt voorgesteld aan deze strijdigheid een eind te maken door de voorziening onder het Regionaal Kompas te brengen.
- Longstay de la Reystraat: deze opvangvoorziening met 7 plaatsen verblijven cliënten langdurig (1,5 tot 2 jaar). In feite is hier geen sprake meer van maatschappelijke opvang maar van beschermd wonen. Hierna wordt voorgesteld om dit onder het domein beschermd wonen onder te brengen.

De potentiële vraag naar en objectieve behoefte aan maatschappelijke opvang zal de komende periode naar verwachting verder toenemen. Indien intensief beleid gevoerd wordt om instroom te beperken (zie hierna § 5) en uitstroom te vergroten (zie hierna § 6), is voor de korte termijn de ambitie om de objectieve behoefte aan maatschappelijke opvang te stabiliseren en de opvangcapaciteit niet verder te laten groeien. Als objectieve behoefte wordt beschouwd de door de Brede Centrale Toegang geïndiceerde maatschappelijke opvang.

Voorgesteld wordt om gebouw Velserpoort te verwerven middels koop of langdurende huur, conform het raadsbesluit gemeente Haarlem van juli 2015. Deze accommodatie wordt vervolgens ingezet ten behoeve van de opvang van economisch daklozen gezinnen in de vorm van een woonhotel voor spoedzoekers, respectievelijk de opvang van alleenstaande economisch daklozen en uitgeprocedeerde asielzoekers. Waar het gaat om de opvang van economisch dakloze gezinnen wordt voorgesteld deze opvang om te vormen naar een woonhotel voor spoedzoekers waar de cliënten een tijdelijke huur-

overeenkomst afsluiten. Tenslotte wordt voorgesteld ook de maatschappelijke opvang van alleenstaande daklozen met lichte tot middelzware OGGZ-problematiek op te vangen in gebouw Velservoort. Reden hiervoor is gelegen in de combinatie van de opvang economisch dakloze gezinnen en economisch dakloze alleenstaanden op dezelfde locatie. Op deze locatie zal de nachtopvang worden uitgebreid met dagopvang voor de cliënten. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of die dagopvang binnen gebouw Velservoort of elders in de omgeving aangeboden kan worden. Het bestaande busvervoer van het centrum van Haarlem naar gebouw Velservoort en vice versa wordt afgeschaft zodra de dagopvang/dagbesteding kan worden aangeboden aan de cliënten die gebruik maken van de nachtopvang in Velservoort. Het vervoer van en naar gebouw Velservoort wordt beschouwd als eigen verantwoordelijkheid van cliënten.

Locatie Wilhelminastraat is toegerust op de opvang van alleenstaande daklozen met middelzware tot zware OGGZ-problematiek, gecombineerd met de jaarlijkse winteropvang van 1 december tot 1 april. Nader overleg over de praktische invulling van de combinatie opvang van de groep met zwaardere OGGZ-problematiek respectievelijk winteropvang op de locatie Wilhelminastraat, wordt uitgevoerd. Tenslotte wordt voorgesteld onderzoek naar alternatieve exploitatieopties voor Spaarnezicht in te stellen.

Er ontstaat dan het volgende aanbod.

Locatie	Cap	Doelgroep	Periode	Opmerkingen
Wilhelminastraat/Hlm	25	Zware OGGZ/ alleenstaand	Structureel	Nacht-+dagopvang
Wilhelminastraat/Hlm	16	Winteropvang	jaarlijks incid	Nachtopvang
Velservoort/Hlm	25	Economisch/alleenstaand	Structureel	Nacht-+dagopvang
Velservoort/Hlm	25	Lichte OGGZ/ alleenstaand	structureel	Nacht-+dagopvang
Velservoort/Hlm	21	Economisch/gezinnen	structureel	24uur, eigen units
Spaarnezicht/Hlm	22	OGGZ/jongeren 18-23	structureel	24uur, eigen units
Hoofdvaart/Hdorp	30	OGGZ/gezinnen	structureel	24uur, eigen units
Kennemerhof/Bwijk	11	OGGZ/alleenstaand	structureel	24uur, eigen units
De la Reystraat/Hlm	7	OGGZ/alleenstaand	structureel	longstay, 24uur
De la Reystraat/Hlm	3	OGGZ/alleenstaand	ziekenboeg	ziekenboeg, 24uur
Frans Halswoning/Hlm	14	OGGZ/alleenstaand	structureel	24uur, eigen units

§ 5 Opvang economisch daklozen: onderdeel van Regionaal Kompas?

Economisch daklozen zijn daklozen die niet behoren tot de (oorspronkelijke) doelgroep daklozen met OGGZ-problematiek. Het Trimbos instituut heeft in 2003 de volgende definitie opgesteld die werd overgenomen door de VNG en die op dit moment wordt gehanteerd door de BCT:

Kenmerken van de OGGZ-doelgroep:

- niet of onvoldoende in staat zijn om in de eigen bestaansvoorwaarden te voorzien (dak boven het hoofd, voedsel, inkomen, sociale contacten, zelfverzorging)
- meerdere problemen tegelijkertijd hebben, waaronder bijvoorbeeld sociaal isolement, verwaarlozing van zichzelf en dat van eventuele kinderen, problemen met (huiselijk) geweld, geen vaste of stabiele woonruimte, vervuiling van de woning of van de omgeving, overlastgevend gedrag, hoge schulden, psychiatrische problemen, verstandelijke beperking en verslaving.
- vanuit het perspectief van professionele hulpverleners niet de zorg krijgen die nodig is om zich in de samenleving te handhaven, of teloorgang te voorkomen.
- een gebrek aan mogelijkheden om de problemen zelf of in de eigen sociale omgeving op te lossen; geen adequate hulpvraag kunnen formuleren (zorgmijding);
- geen stabiel contact hebben met de reguliere hulpverlening; familie, burens of omstanders vragen meestal om hulp, waardoor vaak sprake is van ongevraagde zorg of hulpverlening (bemoeizorg).

Eerder is door de Gemeente Haarlem voorgesteld de definitie OGGZ-daklozen te beperken tot cliënten die ten gevolge van hun psychische toestand overlast gevend gedrag voor de directe omgeving vertonen. Voorgesteld wordt nu om de brede landelijke definitie van het Trimbosinstituut te blijven hanteren. Gevolg hiervan is dat (aanzienlijk) meer daklozen aangemerkt zullen worden als OGGZ-doelgroep dan bij toepassing van de smallere definitie, en dat een belangrijk deel van de huidige opvangcapaciteit voor economisch daklozen aangemerkt gaat worden als opvang voor de OGGZ-doelgroep. Van de 22 cliënten die gebruik maken van de opvang in Bennebroek, worden gemiddeld 12 personen door de BCT (conform de Trimbos-definitie) aangemerkt als behorend tot de OGGZ-doelgroep.

De BCT bepaalt wanneer er volgens de definitie van het Trimbos instituut sprake is van een dakloze die behoort bij de OGGZ-doelgroep. Gemeenten conformeren zich aan dat oordeel. Overwogen kan worden om een geschillencommissie in te stellen in het geval een gemeente een principieel bezwaar heeft tegen de beoordeling door de BCT.

Voor de groep economisch daklozen zijn er 2 opties.

Optie 1: opvang economisch daklozen binnen de reikwijdte van het Regionaal Kompas

Als de opvang van economisch daklozen ook binnen het Regionaal Kompas wordt georganiseerd, zal de centrumgemeente deze opvang coördineren en uitvoeren. Opvangvoorzieningen worden dan voor de hele regio centraal geëxploiteerd. De gemeente van herkomst blijft in deze optie een verantwoordelijkheid houden voor preventie én voor het faciliteren van uitstroom uit de (tijdelijke) maatschappelijke opvang (conform het vigerende protocol maatschappelijke opvang). Er is voor de hele regio één centraal toegangskloket (BCT) voor iedereen die een beroep doet op maatschappelijke opvang. De kwalificatie die door de BCT aan een cliënt wordt toegekend (OGGZ c.q. economisch) heeft geen directe gevolgen voor de verantwoordelijkheid en financiering van de opvang. De kosten van opvang worden gefinancierd ten laste van het Regionaal Kompas; een tekort wordt gedragen door de samenwerkende gemeenten. Daklozen afkomstig van buiten de regio vinden eveneens hun weg via deze regionaal georganiseerde opvang.

Optie 2: opvang economisch daklozen per individuele gemeente

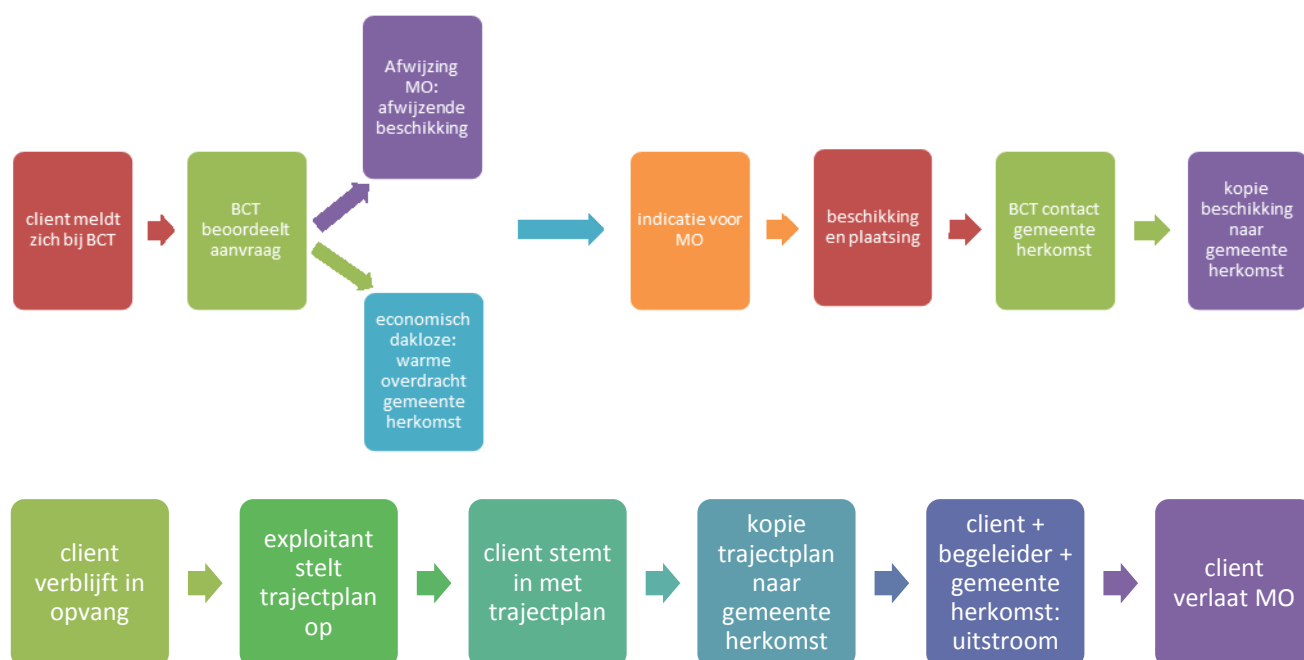
Als de opvang van economisch daklozen buiten de reikwijdte van het Regionaal Kompas wordt gehouden, wordt iedere gemeente zelf individueel verantwoordelijk. Dit betekent dat de aanmelding en het voorzien in opvang door iedere gemeente zelf moet worden georganiseerd. De kosten hiervan blijven buiten het Regionaal Kompas en worden door iedere individuele gemeente gedragen. De begroting van het Regionaal Kompas wordt dan niet belast met de opvangkosten economisch daklozen. Er bestaat geen centraal regionaal toegangskloket. Voor zover mensen een beroep doen op maatschappelijke opvang bij de BCT, is de kwalificatie door de BCT als OGGZ doorslaggevend waar het gaat om de verantwoordelijkheid en financiering van de opvang. Centrumgemeente Haarlem draagt zorg voor de opvang van economisch daklozen afkomstig van buiten de VRK-regio; de kosten hiervan worden ten laste gebracht van het Regionaal Kompas.

Vanuit de visie dat het maatschappelijk herstel van economisch daklozen op lokaal niveau effectiever kan zijn dan op regionaal niveau, wordt voorgesteld te besluiten dat de opvang van economisch daklozen door individuele gemeenten wordt georganiseerd en gefinancierd. Met ingang van 2017 dienen economisch daklozen opvang aan te vragen bij de eigen gemeente. De reële kosten die de gemeente Haarlem maakt in 2016 voor de opvang van economisch daklozen, worden gedeclareerd bij de gemeente van herkomst en voor zover het cliënten van buiten de regio betreft, ten laste van het Regionaal Kompas gebracht. Met ingang van 2017 worden geen kosten voor de opvang en (traject)begeleiding van economisch daklozen ten laste van het Regionaal Kompas meer gebracht met uitzondering van de cliënten die niet afkomstig zijn uit de VRK-regio en op geen enkele wijze warm overgedragen kunnen worden aan de gemeente van herkomst.

§ 6 Verbeteren uitvoering protocol Regionaal Kompas

Alle gemeenten hebben een eigen verantwoordelijkheid voor het voorkomen van dakloosheid; daar waar mensen noodgedwongen toch een beroep moeten doen op de maatwerkvoorziening maatschappelijke opvang, dient de gemeente van herkomst in samenwerking met cliënt en professioneel trajectbegeleider bij te dragen aan een zo spoedig mogelijk maatschappelijk herstel en daarmee uitstroom uit de maatschappelijke opvang naar zelfstandig dan wel begeleid wonen. De centrumgemeente Haarlem draagt de primaire verantwoordelijkheid voor een goed functionerende maatschappelijke opvang en adequate uitvoering van de afspraken volgens protocol.

De werkwijze die het protocol beoogt te regelen is de navolgende. De uitvoeringspraktijk verloopt nog niet naar tevredenheid van alle partijen. Daar waar de praktijk niet overeenkomstig de afspraken verloopt, zal dit worden aangepast. Centrumgemeente Haarlem zal hiertoe het initiatief nemen in afstemming met de regiogemeenten.

Voor de regiogemeenten is van belang dat het contact vanuit de BCT met de gemeente van herkomst tijdig plaatsvindt én de verzending van de kopie van de beschikking direct na nemen van het besluit. In de beschikking zullen de trajectbegeleider en de voorziening worden genoemd. De contactfunctionaris van de betreffende regiogemeente zal vervolgens contact opnemen.

Op dit moment is niet voor alle cliënten sprake van een trajectplan. Gelet op het belang van de aanwezigheid hiervan - zowel voor cliënt als regiogemeenten - zal op dit vlak een verbeteringslag plaatsvinden. Tevens zal hiervoor een format worden opgesteld.

Cliënten van buiten de regio

Aangetekend wordt dat frequent mensen zich bij de BCT melden die geen gemeente van herkomst binnen de VRK-regio hebben. Waar het gaat om mensen afkomstig uit een andere regio in Nederland, geldt het convenant landelijke toegankelijkheid: de gemeente waar iemand zich meldt voor maatschappelijke opvang draagt zorg voor de eerste opvang en neemt vervolgens contact op met de gemeente van herkomst gericht op een warme overdracht van cliënt. Uit de praktijk en landelijk onderzoek blijkt evenwel dat gemeenten van herkomst en/of betrokken cliënten vaak niet mee willen werken aan deze warme overdracht.

Waar het gaat om mensen die niet afkomstig zijn uit een andere regio in Nederland is er meestal geen andere mogelijkheid dan betrokkenen op te vangen in onze regio en vervolgens te gaan werken aan een toekomstperspectief. Veelal komen deze cliënten aan op Schiphol.

Staatssecretaris van Rijn heeft recent naar aanleiding van een onderzoek, alle centrumgemeenten dringend verzocht om het convenant landelijke toegang loyaal uit te voeren. De wethouder van centrumgemeente Haarlem zal in VNG-verband bij collega's op naleving van het convenant aandringen.

De maatschappelijke opvang en uitstroom van cliënten die niet afkomstig zijn uit de VRK-regio vormt een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de samenwerkende gemeenten. De opvangkosten komen ten laste van het regionaal kompas; de uitstroom van deze cliënten wordt naar rato binnen de VRK-regio gefaciliteerd daar waar op geen enkele wijze uitstroom naar een andere regio van herkomst gerealiseerd kan worden. Centrumgemeente Haarlem en gemeente Haarlemmermeer streven naar afspraken met gemeente Amsterdam en de rijksoverheid omtrent de opvang van daklozen die aankomen op luchthaven Schiphol.

§ 7 Instroom beperken

Wijziging Haarlems gemeentelijk beleid. De Haarlemse gemeenteraad heeft in 2015 middels moties andermaal onderstreept dat zij van mening is dat in Haarlem niemand tegen zijn/haar wil genoodzaakt mag zijn om in de buitenlucht te overnachten: "iedereen onder dak". Dit beleid impliceert een open eind regeling die een aantrekkende werking kan hebben. Aangezien de beschikbare middelen geen open eind kennen is er inmiddels sprake van overschrijding van de doeluitkering maatschappelijke opvang.

Geadviseerd wordt het beleid in dit opzicht te heroverwegen. Voor de regio Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer kennen we een meer dan gemiddeld voorzieningenniveau voor de maatschappelijke opvang; indien de vraag nog groter wordt dan dit aanbod, zal er in soms noodgedwongen met wachtlijsten gewerkt moeten worden. Er zal in die situatie zorgvuldig worden beoordeeld dat er geen onverantwoorde situaties gaan ontstaan; zo zal te allen tijde voorkomen worden dat daklozen met minderjarige kinderen de nacht op straat moeten doorbrengen.

Het risico van een dergelijke beleidswijziging kan zijn dat de overlast in de openbare ruimte zal toenemen. Het streven zal er daarom nadrukkelijk op gericht zijn om door middel van andere maatregelen de uitstroom te vergroten en de instroom te verkleinen.

Opgemerkt wordt dat dit onderwerp tot nu toe alleen in de gemeenteraad van Haarlem is besproken. Aangezien maatschappelijke opvang een opgave is voor alle gemeenten – en gemeenten in de regio nu ook gevraagd worden bij te dragen aan het financiële tekort – is het wenselijk dat hierover ook in de andere gemeenten een debat plaatsvindt. Een en ander moet resulteren in een gezamenlijk regionaal standpunt over de reikwijdte van de maatschappelijke opvang.

Eigen bijdrage verhogen. De eigen bijdrage voor cliënten maatschappelijke opvang bedraagt voor de meeste voorzieningen € 5,75 per nacht. Per maand is dat € 175,-. Hiervoor wordt een bed, douchegelegenheid, warme maaltijd, ontbijt, wasmogelijkheid voor kleding en WiFi geboden.

Voor cliënten die gebruik maken van Hoofdvaart Hoofddorp, Kennemerhof Beverwijk, De la Reystraat longstay en Frans Halswoningen, betalen alleenstaanden een eigen bijdrage van € 12,50 per nacht. Per maand is dat € 381,-. Hiervoor wordt een 24 uren opvang met een eigen kamer geboden exclusief de dagelijkse maaltijden. Gezinnen betalen € 16,50 per nacht. Dat is € 496,- per maand. De eigen bijdragen van € 12,50 respectievelijk € 16,50 zijn gebaseerd op de eigen bijdragen die in rekening gebracht worden aan cliënten begeleid wonen, oorspronkelijk bepaald in de AWBZ en gebaseerd op het besteedbare inkomen voor primaire levensbehoeften van bijstandsgerechtigden. Cliënten die gebruik maken van maatschappelijke opvang Spaarnezicht betalen geen eigen bijdrage.

Uitgangspunten voor het vaststellen van de eigen bijdrage maatschappelijke opvang zijn:

1. *In overeenstemming met het gebodene in de voorziening* – differentiatie is gewenst omdat er al dan niet voorzien wordt in de dagelijkse maaltijden, al dan niet 24 uur verblijf per etmaal wordt geboden, er sprake is van 1- respectievelijk meerpersoonskamers.

2. *In overeenstemming met de principes van bijstandsuitkering* – bijstandsuitkeringen worden verstrekt om te kunnen voorzien in de primaire levensbehoeften: onderdak, voeding en kleding. Daar waar de maatschappelijke opvang voorziet in het merendeel van deze primaire levensbehoeften, dient dit tot uiting te komen in de eigen bijdrage;

3. *Een gewenste prikkel vormen* om alleen in uiterste nood en voor een zo kort mogelijke periode gebruik te maken van de opvangvoorziening – voor mensen die noodgedwongen tijdelijk aangewezen zijn op de maatschappelijke opvang dient er geen sprake te zijn van een te hoge financiële drempel – daarentegen moet de eigen bijdrage geen prikkel vormen om zo lang mogelijk gebruik te maken van deze vangnet voorziening.

Voorgesteld worden de volgende eigen bijdragen in te voeren.

Voorziening	EB huidig	EB nieuw (2018)	Overgangsregeling
Kennemerhof	€ 12,50	€ 12,50	-
Wilhelmina	€ 5,75	€ 10,00 ⁵	€ 7,50 (2017)
Zonneheuvel	€ 5,75	€ 10,00	€ 7,50 (2017)
Velserpoort II	€ 5,75	€ 10,00 ⁶	€ 7,50 (2017)
De la Rey ziekenboeg	€ 5,75	€ 12,50	€ 7,50 (2017)
Hoofddorp	€ 16,50	€ 16,50	-
Velserpoort I	€ 5,75	€ 16,50	€ 10,00 (2017)
Spaarnezicht ⁷	€ 0,00	€ 12,50	€ 7,50 (2017)

Om te voorkomen dat gereserveerde bedden onbeslagen blijven willen we de inning van de eigen bijdrage koppelen aan de toegangsbepaling door de BCT.

Bijstandsuitkering sneller toekennen

De ervaring leert dat er een aantal cliënten noodzakelijkerwijs een beroep op de maatschappelijke opvang moet doen omdat zij niet over de middelen beschikken om in het eigen onderdak te kunnen voorzien. De wachttijd na het indienen van een aanvraag voor bijstand maakt dat mensen over geen enkel inkomen beschikken en daarmee geen enkel onderdak kunnen verwerven. Voorgesteld wordt dat bij de intake voor maatschappelijke opvang een directe koppeling met sociale zaken wordt gelegd zodat het ontbreken van een inkomen om in de primaire levensbehoeften te voorzien geen doorslaggevende reden vormt om een beroep te doen op de maatschappelijke opvang. Om de aanvraag van een uitkering en het oplossen van schulden bij daklozen sneller te laten verlopen, wordt in de zomer 2016 gestart met een pilot. De pilot bestaat er uit dat bij de intake van daklozen door de BCT medewerkers van Sociale Zaken betrokken worden met als doel daklozen snel aan een uitkering te helpen en eventuele schulddienstverlening op te starten.

Vroegsignalering intensiveren

Preventieve maatregelen moeten zoveel mogelijk voorkomen dat mensen op straat komen te staan en noodgedwongen een beroep op de maatschappelijke opvang moeten doen. De sociale wijkteams en andere wijkprofessionals vervullen hierin reeds een belangrijke taak. Het is zaak om deze functie verder te versterken. De inzet van sociale wijkteams/wijkprofessionals zou nog meer pro-actief, outreachend naar de bewoners in de wijk toe kunnen plaatsvinden⁸.

Daarnaast is vanaf mei 2016 in veiligheidsregio Kennemerland de werkwijze Vroegsignalering ingevoerd. Per basisteam van de politie vindt, onder het motto ‘klein, snel en samen’, frequente integrale afstemming plaats tussen de partners van verslavingszorg, geestelijke gezondheidszorg,

⁵ In het geval in de toekomst 24 uren verblijf mogelijk zou worden, gaat eigen bijdrage naar € 12,50 per nacht.

⁶ Idem.

⁷ De eigen bijdrage voor cliënten Spaarnezicht zal veelal maatwerk vereisen omdat de jongeren niet altijd over een eigen inkomen beschikken en de relatie met onderhoudsplichtige ouders vaak ernstig verstoord is.

⁸ Zie hierover ook § 1.2 en § 1.3 van het ‘Beleidskader opvang, wonen en herstel’, Gemeente Haarlem, juni 2016.

politie en GGD. De regierol van dit afstemmingsoverleg is daar namens de gemeenten belegd bij de GGD. Het doel van dit overleg is om mensen die verward gedrag vertonen tijdig naar zorg toe te leiden, zodat (mogelijke) overlast afneemt en voorkomen wordt dat mensen op straat terecht komen. In dit document wordt niet verder ingegaan op de problematiek van verwarde personen en mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen. Over deze problematiek wordt een separaat advies opgesteld.

Voorkomen huisuitzettingen (particuliere verhuurders)

Met de woningcorporaties in de regio bestaan duidelijke afspraken over het voorkomen van huisuitzettingen. Geadviseerd wordt soortgelijke afspraken ook met particuliere woningverhuurders te maken. Het spreekt voor zich dat de belangen voor deze verhuurders anders zijn dan voor de corporaties, waardoor de verwachtingen in dit kader beperkt moeten blijven.

Begeleiding ontregelde gezinnen

Aan het Leger des Heils en Zorgbalans wordt jaarlijks subsidie verleend ten behoeve van de begeleiding voor ontregelde gezinnen. Deze gezinnen maken geen gebruik van maatschappelijke opvangvoorzieningen; de begeleiding is er juist op gericht dit te voorkomen. Met de decentralisatie van de functie begeleiding vanuit de AWBZ naar de WMO, past de inzet van begeleiding voor ontregelde gezinnen beter bij de maatwerkvoorziening begeleiding van de WMO dan bij de maatschappelijke opvang. Voorgesteld wordt deze begeleiding in het vervolg te beschouwen als een taak van alle gemeenten afzonderlijk. Consequentie hiervan is dat de lasten voor de begeleiding bij ontregelde gezinnen (op dit moment € 738.412,-) worden overgeheveld van het Regionaal Kompas naar de gemeentelijke WMO-budgetten. Om gemeenten zich hierop te laten voorbereiden wordt voorgesteld 2017 als overgangsjaar te beschouwen en de lasten voor 2016 en 2017 nog binnen het Regionaal Kompas te begroten. Alternatief is het budget binnen het Regionaal Kompas te houden, maar de taak wel over te hevelen naar de afzonderlijke gemeenten. Hiermee zou het door gemeenten aan te vullen tekort op de begroting van het Regionaal Kompas in één keer aanzienlijk verlaagd worden.

§ 8 Uitstroom vergroten

Contingent regeling verbeteren

Huidige regeling subregio Zuid-Kennemerland: 52 contingent woningen per jaar voor mensen die uit een instelling komen (SIG, Hartekamp, MO, RIBW) – die worden de laatste jaren niet volledig benut – de voorwaarde om de huurovereenkomst voor het 1^e jaar op naam van de instelling te zetten vormt hiervoor belangrijkste verklaring. Er is overeenstemming met woningcorporaties en zorgaanbieders om te voorzien in nieuwe huurcontracten (driehoekscontract) zodat dit knelpunt wordt opgelost. In het geval het volledige quotum contingentwoningen wordt gebruikt, zal een vergroting van het quotum bij de corporaties worden bepleit. In de regio IJmond zijn 40 kanswoningen jaarlijks beschikbaar. Haarlemmermeer kent geen concrete afspraken met de woningcorporatie over het jaarlijks beschikbaar stellen van een quotum sociale huurwoningen voor cliënten die kunnen uitstromen uit maatschappelijke opvang. Er wordt gewerkt aan het maken van soortgelijke afspraken als in de subregio Zuid-Kennemerland bestaan.

Beschikking woonbegeleiding op maat

Om het zelfstandig wonen bij uitstroom uit de MO-voorzieningen succesvol en duurzaam te laten slagen is het van belang dat de gemeente woonbegeleiding op maat indiceert. Dat betekent voldoende uren woonbegeleiding indiceren die bovendien flexibel ingezet kunnen worden. Hiermee dient zoveel als mogelijk voorkomen te worden dat later opnieuw problemen ontstaan in het zelfstandig wonen en functioneren. Het herhaald een beroep doen op de maatschappelijke opvang moet te allen tijde voorkomen worden.

Onderzoek naar haalbaarheid pilot meerdere cliënten MO per zelfstandige woning (motie vreemd gemeente Haarlem, dd. 26 mei 2016). Het idee om meerdere cliënten in een gezinswoning te huisvesten is de moeite van het onderzoeken waard. Hierbij moet onder meer inzicht verkregen worden in de gevolgen van de kostendelersnorm, de huurtoeslag, de aard van de huurovereenkomst(en), de omgang met mutaties en risico op onderlinge geschillen. Breed onderkend

wordt de noodzaak om zorgvuldig te werk te gaan bij de samenstelling van meerpersoonshuishoudens in één woning.

Schuldsanering

Vele cliënten die gebruik maken van de maatschappelijke opvang voorzieningen hebben te maken met schuldenproblematiek. De aanpak van deze schulden moet in een zo vroeg mogelijk stadium aangepakt worden na de aanvang van verblijf in de maatschappelijke opvang. Ook in het kader van preventie huisuitzettingen is de afdeling schuldhulpverlening een belangrijke partner die in een tijdig stadium betrokken moet worden.

Om de aanvraag van een uitkering en het oplossen van schulden bij daklozen sneller te laten verlopen, wordt in de zomer 2016 gestart met een pilot. De pilot bestaat er uit dat bij de intake van daklozen door de BCT medewerkers van Sociale Zaken betrokken worden met als doel daklozen snel aan een uitkering te helpen en eventuele schulddienstverlening op te starten.

Skaeve Huse en Domus+

Een deel van de cliënten maatschappelijke opvang zal zich nimmer zelfstandig in de reguliere samenleving kunnen handhaven. Een combinatie van afwijkende levensstijl, psychische- en gedragsstoornissen, zorgmijdend gedrag en verslavingsproblematiek hebben tot gevolg dat er altijd sprake zal zijn van onhoudbare situaties in de reguliere woonwijk of een instelling. Voor deze cliënten is de beschikbaarheid van Skaeve Huse de enig reële mogelijkheid voor duurzame uitstroom uit de maatschappelijke opvang of vanuit een woonwijk waar langdurig en bovenmatig overlast veroorzaakt wordt. Voorgesteld wordt een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar de mogelijkheid om voor eind 2017 Skaeve Huse te realiseren in de regio. De financiële consequenties zijn opgenomen in de begroting RK 2016.

Met name voor de forensische cliënten is het aantal huidige woonplekken niet toereikend. De mogelijkheid tot uitbreiding van deze capaciteit moet in samenhang met de voorzieningen beschermd wonen bezien worden (Domus+).

Trajectbegeleiding voor alle cliënten in MO

Cliënten die gebruik van de opvangvoorzieningen hebben veelal ondersteuning en stimulans nodig om zich maximaal in te zetten weer zelf te gaan voorzien in de eigen huisvesting. Deze trajectbegeleiding in de vorm van een persoonlijk begeleidingsplan gedurende het verblijf in de maatschappelijk opvang is nu nog niet voor alle cliënten beschikbaar. Voorgesteld hierin te voorzien zo spoedig mogelijk in 2016. De financiële consequenties zijn opgenomen in de begroting RK 2016.

Dagopvang omvormen naar dagbesteding, zoveel mogelijk werkgerichte dagbesteding

Cliënten die gerelateerd aan de maatschappelijke opvang een zinvolle dagbesteding hebben, bij voorkeur gericht op het verwerven van arbeid, zullen sneller in staat zijn tot maatschappelijk herstel. Een zinvolle dagbesteding leidt er eveneens toe dat er minder tijd beschikbaar is om overlast in de openbare ruimte te veroorzaken en tijd aan een eventuele verslaving te besteden.

Vergroten aanbod goedkope sociale huur (transformatie kantoorgebouwen)

De uitstroom van cliënten maatschappelijke opvang stukt voor een belangrijk deel als gevolg van het onvoldoende beschikbaar zijn van goedkopere sociale huurwoningen en kamers in onze regio. Analoog aan het actieprogramma ten behoeve van de huisvesting statushouders wordt gepleit voor een uitbreiding van de voorraad sociale huurwoningen en kamers zodat minder instroom en een snellere uitstroom uit de maatschappelijke opvang voorzieningen mogelijk wordt. Vanzelfsprekend is een goede nazorg en begeleiding vereist voor cliënten die uit de opvang naar een zelfstandige huurwoning uitstromen. Dit is een vereiste om te voorkomen dat cliënten terugvallen en zich opnieuw bij de opvang melden.

Frans Halswoningen omvormen naar midstay MO, financieren binnen RK

De Frans Halswoningen worden de afgelopen jaren gefinancierd uit Haarlems budget. Om deze voorziening te borgen wordt voorgesteld wordt om deze voorziening binnen het Regionaal Kompas te

brengen zodat de financiering in overeenstemming wordt gebracht met het gebruik. Financiële consequenties hiervan is budgettair neutraal met de overheveling van de 7 plaatsen longstay.

7 plaatsen longstay omvormen naar BW, financiering uit RK, naar BW

De cliënten die gebruik maken van de longstay voorziening aan de la Reystraat verblijven hier minimaal 1,5 tot 2 jaar. In feite is deze voorziening hiermee een beschermd wonen voorziening. De exploitatie en begeleiding wordt al verzorgd door RIBW-KAM. Voorgesteld wordt deze voorziening over te hevelen van MO naar BW. Financiële consequenties hiervan is budgettair neutraal met de overheveling van de Frans Halswoningen naar RK. Voor BW betreft dit een kostenverhoging.

§ 8 Resumé voorstellen

Accommodaties

1. Verwerven Velservoort middels aankoop c.q. langdurige huur
2. Organiseren dagopvang/dagbesteding voor cliënten die gebruik maken van de nachtopvang in gebouw Velservoort.
3. Afschaffen busvervoer zodra dagopvang/dagbesteding beschikbaar is voor cliënten Velservoort.
4. Omvormen maatschappelijke opvang economisch dakloze gezinnen in gebouw Velservoort naar tijdelijke huurcontracten = woonhotel spoedzoekers
5. Het geleidelijk heralloceren van doelgroepen naar de accommodaties Wilhelminastraat en Velservoort:
  - Wilhelminastraat - alleenstaande daklozen met zware GGZ-problematiek
  - jaarlijkse winteropvang van 1 december tot 1 april
  - Velservoort - alleenstaande economisch daklozen
  - alleenstaande daklozen met lichte/middelzware GGZ-problematiek
  - economisch daklozen gezinnen
  - bed, bad en brood uitgeprocedeerde asielzoekers
6. Onderzoeken exploitatieopties toekomst Spaarnezicht

Opvang economisch daklozen regionaal of per individuele gemeente?

Optie 1: opvang economisch daklozen binnen reikwijdte Regionaal Kompas

Optie 2: opvang economisch daklozen verantwoordelijkheid individuele gemeenten

Beperken instroom resumé

1. Beleidswijziging Haarlems gemeentebestuur: van het principe dat niemand tegen zijn/haar wil in Haarlem op straat de nacht hoeft door te brengen, naar het principe dat Haarlem een voor de stad en regio passend voorzieningenniveau maatschappelijke opvang beschikbaar heeft waarbij de beschikbare middelen van de doeluitkering maatschappelijke opvang het primaire kader vormen. Onverantwoorde situaties worden te allen tijde voorkomen.
2. Eigen bijdrage maatschappelijke opvang verhogen
3. Bijstandsuitkering sneller toekennen
4. Vroegsignalering intensiveren
5. Huisuitzetting in particuliere sector voorkomen
6. Begeleiding ontregelde gezinnen als taak afzonderlijke gemeenten beschouwen

Vergroten uitstroom resumé

1. Verbeteren contingent regelingen
2. Woonbegeleiding op maat indiceren voor cliënten die MO uitstromen
3. Haalbaarheidsonderzoek meerdere cliënten huisvesten in één woning
4. Schuldsanering zo snel mogelijk inzetten bij instroom in MO
5. Haalbaarheidsonderzoek realisering Skaeve Huse/Domus+ op afzienbare termijn
6. Trajectbegeleiding inzetten voor alle cliënten in MO
7. Dagopvang omvormen naar (werkgerichte) dagbesteding
8. Vergroten aanbod goedkope sociale huurwoningen
9. Frans Halswoningen duurzaam beschikbaar als MO
10. Long stay MO omvormen naar beschermd wonen.

§ 9 Financiën

Zie bijlage Begroting Regionaal Kompas 2016 - 2017

De begroting resulteert voor 2016 en 2017 in een tekort. Op grond van de in de inleiding genoemde solidariteit en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de begeleiding en opvang van kwetsbare burgers, wordt voorgesteld dit tekort onder alle samenwerkende gemeenten te verdelen aan de hand van het inwonertal van de gemeenten. Hierbij is ook een overweging dat een financiële verdeling op grond van feitelijk gebruik binnen dit beleidsveld nagenoeg onuitvoerbaar is.

Bijlage 1

Dakloos in Kennemerland: over aantallen en kenmerken

1. Aard en omvang in beeld

Het is een complexe opgave om actuele en betrouwbare cijfers over het aantal daklozen te verkrijgen. Doordat daklozen in de marge van de samenleving leven is het zicht op deze groep beperkt. In de landelijke registers, zoals de Basis Registratie Personen (BRP) zijn daklozen doorgaans niet als zodanig te herkennen. Er zijn daklozen van wie geen adres bekend is, daklozen met postadres, en daklozen die ingeschreven staan bij hulpverleningsinstanties. Bovendien is er een categorie daklozen, die wel op een normaal woonadres staat ingeschreven, maar daar in werkelijkheid niet (meer) woont. Doordat de daklozen niet als zodanig in de registers zijn te identificeren, valt deze groep buiten het bereik van onderzoek op basis van bevolkingsenquêtes en is het moeilijk om met de gebruikelijke waarnemingsmethoden zicht te krijgen op deze sociaal kwetsbare groep. In het verleden zijn enkele schattingen van de omvang van de daklozengroep gemaakt, maar deze zijn niet actueel en lopen afhankelijk van de gebruikte methode en definitie van de doelgroep nogal uiteen. Tabel 1 geeft hier een voorbeeld van.

Tabel 1: Omvang daklozen in Nederland (2012)

Bron	2012	Wat geteld	Hoe geteld
CBS	27.300	Feitelijk dakloos (18-65 jr)	Daklozenuitkeringen, postadressen MO, LADIS
Gemeenten (G43)	23.400	Zwerfjongeren, Feitelijk dakloos en residentieel dakloos	Verschilt per gemeente: <ul style="list-style-type: none"> • Schatting/registraties/telling • Peildatum/jaarbasis • Centrum/regio • Voorziening/melding/traject
Federatie Opvang	57.800	Cliënten MO	Unieke cliënten <ul style="list-style-type: none"> • Incl begeleid wonen • Dagopvang • etc

Om desondanks inzicht te krijgen in de aard en omvang van daklozen in Kennemerland is gebruik gemaakt van gegevens van diverse bronnen. Als belangrijkste bron is gebruik gemaakt van informatie afkomstig van de Brede Centrale Toegang. Gezien het belang van deze voorziening voor feitelijk daklozen als het bijvoorbeeld gaat om toegang tot de MO voorzieningen en een briefadres wordt verondersteld dat een groot deel van de feitelijk daklozen bij de BCT in beeld zijn. Om ook de groep welke niet of nauwelijks gebruik maakt van de MO voorzieningen⁹ in beeld te krijgen is gebruik gemaakt van informatie afkomstig van diverse ketenpartners¹⁰.

⁹ De zogenaamde 'buitenslapers'

¹⁰ Ketenpartners vanuit zowel het zorg- als het veiligheidsdomein zijn bevraagd zoals de zorgcoördinatoren OGGZ van politie, Vangnet en Advies en het GGD MO team.

Stijging geregisteerde feitelijk daklozen

Er is sprake van een stijging van het aantal geregisteerde feitelijk daklozen in Kennemerland. Er is sprake van een stijging van bijna 58% in 2015 ten opzichte van 2010. De grootste stijging heeft plaatsgevonden in de jaren 2011 en 2012. Vanaf 2013 is het aantal geregisteerde feitelijk daklozen ongeveer gelijk gebleven. Ook landelijk is er sprake van een stijging van het aantal geregisteerde daklozen (zie tabel 2). Anders dan in Kennemerland lijkt deze stijging zich, na een korte daling in 2013, in 2014 en 2015 te hebben doorgezet.

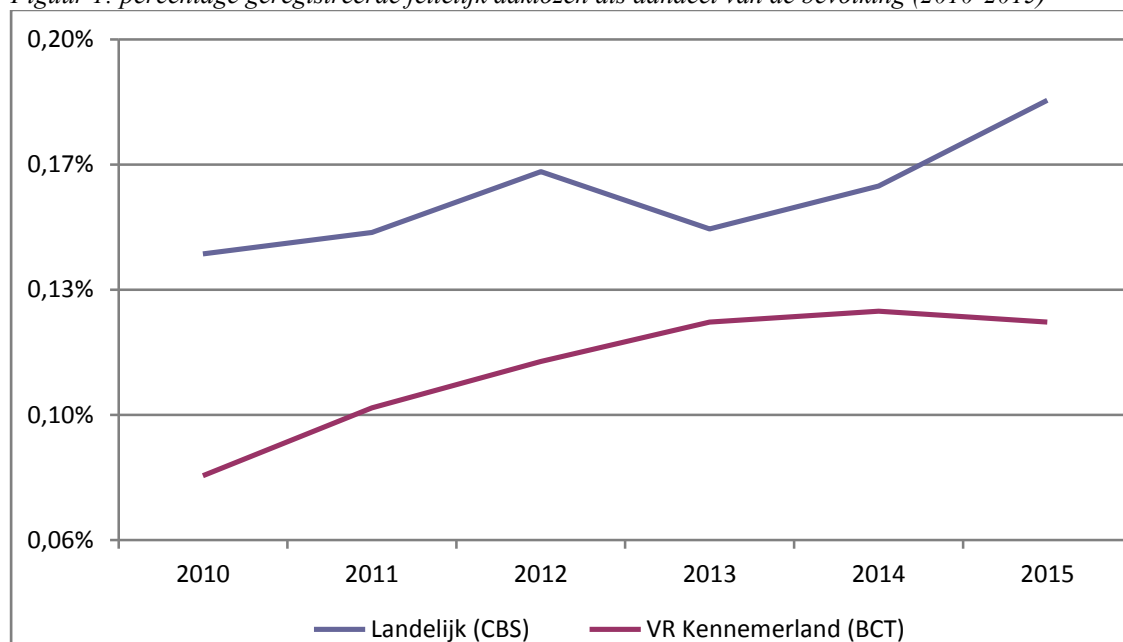
Tabel 2: Absolute omvang geregisteerd feitelijk daklozen in Nederland en Kennemerland (2010-2015)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Landelijk (CBS)	23.300	24.400	27.300	24.800	26.900	31.000
Kennemerland (BCT)	409	511	582	640	661	645

Stijging aandeel bevolking dat feitelijk dakloos is

Afgezet tegen het inwonersaantal lijkt er zowel landelijk als in Kennemerland sprake van een feitelijke stijging. Dat wil zeggen dat een stijging van het aantal geregisteerde feitelijk daklozen niet verklaard kan worden door een stijging van het aantal inwoners, maar dat het aandeel daklozen van de bevolking stijgt.

Figuur 1: percentage geregisteerde feitelijk daklozen als aandeel van de bevolking (2010-2015)

In figuur 1 is te zien dat het aandeel van geregisteerde feitelijk daklozen in de bevolking in zowel Kennemerland als in Nederland de afgelopen jaren gestegen is. Het aandeel daklozen in de bevolking is in Kennemerland lager dan landelijk. Opmerkelijk is ook hier het verschil in pad; de hoogste stijging lijkt in Kennemerland te hebben plaats gevonden tot aan 2013. Landelijk lijkt er vanaf 2013 weer een sterke toename van het aantal geregisteerde feitelijk daklozen als onderdeel van de bevolking.

Stijging aandeel economisch daklozen in Kennemerland

Landelijk is vooral het aandeel geregistreerde economisch daklozen en zwerfjongeren gestegen¹¹. Deze trend lijkt deels in Kennemerland aanwezig. Daarbij dient te worden opgemerkt dat dakloze jongeren al jaren in beeld zijn, maar dat de relatief ‘nieuwe’ groep economisch daklozen pas sinds 2015 apart wordt geregistreerd.

Tabel 3: geregistreerde feitelijk daklozen Kennemerland: jeugd en economisch (2011-2015; absolute aantallen)

	2011	2012	2013	2014	2015
Jeugd	75	73	77	79	84
Economisch daklozen	nb	nb	nb	nb	180

Tabel 3 laat zien dat het aantal feitelijk dakloze jeugd in 2015 met 12 procent is gestegen ten opzichte van 2011, terwijl het aandeel op het totaal aantal daklozen is gedaald. Hoewel er over de economisch daklozen, door het ontbreken van cijfers over de jaren 2011-2014, geen ontwikkeling kan worden beschreven, kan worden aangenomen dat zij ook in deze jaren onderdeel uitmaakten van de geregistreerd feitelijk daklozen. In 2015 vormen zij een fors aandeel: bijna 28 procent van de feitelijk daklozen in Kennemerland is economisch dakloos.

Stijging aandeel daklozen van buiten Haarlem

Het grootste aandeel geregistreerde feitelijk daklozen komt uit een van de gemeenten van Veiligheidsregio Kennemerland. Een deel van de feitelijk daklozen komt van buiten deze regio; en van een deel van de daklozen is de herkomst onbekend.

Tabel 4: herkomst geregistreerde feitelijk daklozen; percentage als aandeel van totaal (2013-2015)¹²

	Haarlem	Buiten-regionaal	H'meer	Onbekend	Velsen	Beverwijk	Zandvoort	Heemskerk	Heemstede
2013	45	16,4	11,3	8,7	5,9	5	2,2	2,2	1,3
2014	44,3	18,3	12,9	3,2	7	5,1	3,6	3,2	1,2
2015	40	19,8	15,2	2,5	8,1	5,9	3	2,6	1,7

Tabel 4 laat zien dat het grootste aandeel geregistreerde feitelijk daklozen uit de gemeente Haarlem komt. Dit aandeel is tussen 2013 en 2015 met 5 procent gedaald. Het aandeel geregistreerde feitelijk daklozen uit de andere gemeenten in de VRK, evenals het aandeel geregistreerde feitelijk daklozen van buiten de regio, is de afgelopen jaren gestegen.

Gebruik van maatschappelijke opvang

Niet alle feitelijk dakloze personen die zich melden bij de BCT maken gebruik van de voorzieningen in de maatschappelijke opvang. Van de 645 geregistreerde feitelijk daklozen in 2015 maakten er 472 gebruik van één of meerdere opvangvoorzieningen. Uit de beschikbare cijfers (zie tabel 5) valt op te maken dat het aantal daklozen dat gebruik maakt van opvangvoorzieningen de afgelopen jaren ongeveer gelijk is gebleven. Voor jongere daklozen kan deze conclusie nog niet getrokken worden. Er is vooral sprake van stijging van het aantal daklozen dat gebruik maakt van opvang voor economisch daklozen.

Tabel 5: unieke cliënten die gebruik maken van maatschappelijke opvang Kennemerland 2013-2015

	2013	2014	2015
OGGZ/Economisch	435	434	426
Jeugd	nb	40	46

¹¹ Zie bijvoorbeeld: Quicksan versterken preventie huisuitzettingen (Panteia).

¹² De gemeenten Bloemendaal, Haarlemmerlied/Spaarnwoude en Uitgeest zijn buiten dit figuur gelaten wegens het geringe aandeel van geregistreerd feitelijk daklozen dat zich vanuit deze gemeenten bij de BCT meldt.

2. Aanbod maatschappelijke opvang

Het aantal plekken binnen het aanbod maatschappelijke opvang is de laatste jaren gestegen (zie tabel 6). Dit betreft het aanbod dat wordt gefinancierd vanuit gemeentelijk en regionaal geld. In aanmerking moet worden genomen dat Haarlem in de jaren 2010 tot en met 2013 enkele sociaal pensions kende¹³. Dit waren pensions waar de OGGZ doelgroep middels kamerbewoning voor korte of langere tijd opgevangen werd. In 2010 zorgden deze pensions gezamenlijk voor ongeveer 60 extra plekken. De meeste sociaal pensions zijn de afgelopen jaren gesloten. Als we deze pensions zouden meenemen in het overzicht dan zouden de opvangmogelijkheden voor de OGGZ daklozen de afgelopen jaren juist zijn gedaald.

Tabel 6: aanbod maatschappelijke opvang Kennemerland 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
OGGZ	103 (163)	117	116	125	125	107	120
Jeugd	22	22	22	22	22	22	22
Economisch	-	-	-	-	-	22	43

Jeugd

Hoewel er sprake is van stijging van het aantal dakloze jongeren is het aanbod voor jeugdige daklozen in de jaren 2010 tot heden steeds gelijk gebleven. Voor de jeugd is het pension Spaarnezicht beschikbaar als opvang (22 plekken).

Economisch daklozen

In 2015 is met de opening van de maatschappelijke opvanglocatie in Bennebroek de eerste opvang voor economisch daklozen geopend. Deze locatie voorziet deels in de opvang van daklozen met OGGZ problematiek, en deels in de opvang van economisch dakloze alleenstaanden. In 2016 zijn daar met de opening van opvanglocatie Velservoort 21 units voor economisch dakloze gezinnen met kinderen aan toegevoegd.

¹³ Bijvoorbeeld Pension Wilhelmina en pension de Ripper.

3. Totaaloverzicht aanbod en unieke cliënten 2010 tot heden

2010	OGGZ: 103 plekken en 60 in sociaal pensions			Unieke cliënten	
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Herberg	25			
	Wissel	4			
	Pauzement	5			
	Nachtopvang LdH	42			
	Kennemerhof	11			
	Haarlemmermeer (Humanitas Onder Dak)	20		77	
	Enkele pensions	Ongeveer 60	Mevrouw Kok (3 pensions), heer van Berkel (1 pension)		
	Jeugd: 22 plekken				
Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking	
Spaarnezicht	22				
Economisch daklozen: 0 plekken					
nvt			nvt		

2011	OGGZ: 117 plekken en 60 in sociaal pensions				
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Herberg	25			
	Wissel	4		4	
	Pauzement	5			
	Nachtopvang LdH	42		13.258 overnachtingen	
	Kennemerhof	11			
	Haarlemmermeer (HOD)	20		110	
	Ziekenboeg LDH	3		35	
	Jeugd: 22 plekken				
Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking	
Spaarnezicht	22				
Economisch daklozen: 0 plekken					
nvt			nvt		

2012	OGGZ: 116 plekken				
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Herberg	25		29	
	Wissel	0	Opgegaan in de Herberg	0	
	Pauzement	4	1 plek minder (rookkamer)	12	
	Nachtopvang LdH	42		11.403 overnachtingen	
	Kennemerhof	11			
	Haarlemmermeer (HOD tot 1/7, RIBW<)	20		62 (HOD)	
	Jeugd: 22 plekken				
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
Spaarnezicht	22				
Economisch daklozen: 0 plekken					
	nvt			nvt	

2013	OGGZ: 125 plekken				
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Herberg	25		29	
	Pauzement	0	Opgegaan in nieuwe locatie Haarlemmermeer	12	
	Nachtopvang LdH	42		10.463 overnachtingen	
	Kennemerhof	11		46	
	Haarlemmermeer	30	Nieuwe locatie + 10 plekken	43	
	Frans Halspanden	14		20	
	Ziekenboeg LdH	3		36	
	Jeugd: 22 plekken				
Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking	
Spaarnezicht	22				
Economisch daklozen: 0 plekken					
	nvt			nvt	

2014	OGGZ: 125 plekken			OGGZ: 434 cliënten opvang	
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Herberg	25		55	
	Nachtopvang LdH	42		277	
	Kennemerhof	11		40	
	Haarlemmermeer	30	Nieuwe locatie + 10 plekken	43	3 Pauzement, 40 H'mermeer
	De la Reystraat (ziekenboeg)	3			
	Frans Halspanden	14		19	
	Jeugd: 22 plekken			Jeugd: 40 cliënten opvang	
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Spaarnezicht	22		40	
	Economisch daklozen: 0 plekken				
	nvt			nvt	

2015	OGGZ: 107 plekken			OGGZ: 426 cliënten opvang	
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Herberg	0	Sluiting eind 2014	0	Sluiting eind 2014
	Nachtopvang LdH/24 uurs Wilhelmina	42/30		290	290 unieke cliënten (samen met Bennebroek)
	Kennemerhof	11		38	
	Haarlemmermeer	30	Nieuwe locatie + 10 plekken	61	
	Longstay	7	Opening begin 2015	7	
	De la Reystraat (ziekenboeg)	3			
	Frans Halspanden	14		30	
	Jeugd: 22 plekken			Jeugd: 46 cliënten opvang	
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Spaarnezicht	22		46	
	Economisch daklozen: 22 plekken				
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking	Aantal	Opmerking
	Bennebroek	22	Sinds 2015		290 unieke cliënten (samen met Bennebroek)

2016	OGGZ: 120 plekken		
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking
	Nachtopvang LdH	0	Sluiting midden november 2015
	24-uurs Wilhelmina	30	Opening midden november 2015
	Winteropvang Bakenes/Velserpoort 2	25	(her)opening begin december, overgang begin april
	Kennemerhof	11	
	Haarlemmermeer	30	Nieuwe locatie + 10 plekken
	Longstay	7	Opening begin 2015
	De la Reystraat (ziekenboeg)	3	
	Frans Hals panden	14	
	Jeugd: 22 plekken		
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking
	Spaarnezicht	22	
	Economisch daklozen: 43 plekken		
	Opvangvoorziening	Aantal	Opmerking
	Bennebroek	22	Opening begin 2015
	Velserpoort 1	21	Sinds begin 2016